

РЕШЕЊЕ ЗА ВИШАК ВОЈНОГ КАДРА

ПРИСМА ЗАТВАРА КРУГ

Половина прве деценије новог века уверава нас да ће се умногоме разликовати од претходних. Хоће ли нова ера бити боља или гора од ранијих, тешко је рећи, али да ће бити посве другачија – у то смо сасвим сигурни. Огромне промене на светском плану, плима и осека глобалних размера, стигле су и до наших обала. Судбина једне земље и њеног друштва уско је везана са околином. Реч транзиција одомаћила се код нас.

У основи знамо шта значи, делимично је осећамо, а подоста наслућујемо њену суштину. Обичан свет је опскурно (по)везује са губљењем радног места, растом цена, падом животног стандарда... Предуго смо живели у систему који је, сем осталог, укорењен на свести о (све)општој сигурности (радних места, редовних примања, бесплатног школовања, лечења, пензија...), тако да се, уз такво ментално наслеђе, тешко миримо са оним што је дошло и што ће неминовно доћи. Наравно, то се односи и на професионалне припаднике Министарства одбране, односно Војске Србије и Црне Горе. Река реформе је у току, а њени брзаци однели су многа радна места, угасили су се читави гарнизони, јединице, установе... Хиљаде људи је остало без посла, са професијом која се једино може исказати у униформи. Међутим, брзо је реаговало Министарство одбране Програмом за збрињавање вишка војног кадра – Присма (акроним: Program for Resettlement In Serbia and Montenegro Army).

Темељи се на провереним искуствима земаља које су завршиле процес транзиције. Такође, изучени су модели које увелико примењују западноевропске земље у решавању тих питања. Судајући по првим резултатима школовања наших официра, популарне преквалификације, не само да је зло мање већ је добит поприлична.

РЕШЕЊЕ ЗА ВИШАК ВОЈНОГ КАДРА

Точак историје се толико брзо окреће да немилице гази преко страница календара на којима су означени дани, месеци и године. Не стижемо ни да се честито осврнемо, саберемо, а нека нова математичка радња захтева брз и тачан резултат. Добили смо и ново (европско) радно време, стичемо европске навике, уклапамо се у нове токове, учимо у ходу, мењамо се... Што народ каже, не можемо мимо света. У кратким и ретким тренуцима предаха од дневних обавеза и проблема, сетимо се речи мудрог Јована Цвијића, који је записао, а често и зборио како га наш народ подсећа на радног и честитог домаћина, успешног и гостопримљивог, који је, ето, само једно превидео: саградио је кућу насред пута! Наравно, мислио је на државу, њену територију, народ...

Шта све није снашло ту нашу кућу у последњу деценију и по: ратови, изолација, немаштина, деветоцифрена инфлација... Све је то прошлост, кућу јесмо сачували, наравно, на истом месту, сређујемо је и уређујемо да личи на Европу и свет.

Уз очигледно уважавање наших добрих особина, у свету влада мишљење да смо народ склон митовима, легендама, величању и улепшавању прошлости, да смо често оптерећени емоцијама, у којима се још читају појмови "вечне" браће, савезника, пријатеља... А имали смо прилике да се уверимо како стоје ствари бар у опсегу нашег памћења. Дакле, постоји само интерес: војни, политички и економски. И тачка! Свиђало нам се то или не, сматрамо ли то праведним или нелогичним, те чињенице једноставно морамо прихватити такве какве јесу.

■ РЕЗОВИ БЕЗ АНЕСТЕЗИЈЕ

Деценијама је једна од темељних вредности нашег друштва била њена одбрамбена моћ, пре свега способност, бројност и наоружање оружаних снага. За такву снагу издвајана су огромна средства државе, уз неподељену подршку народа. Међутим, догодило се то што се десило, територија је толика колика је, односи снага су такви какви су, ратовима је дошао крај. Додуше, остале су претње друге природе, тероризам пре свих, као опасност глобалних размера. Можемо се сложити да смо са суседима на "ти", да смо успоставили међусобно поверење и народски речено "подвукли црту" испод неспоразума. Ниједна држава у Европи није, нити ће у скорој будућности, укинута војску. За то је безброј познатих разлога. Али су све земље пројектовале своје оружане снаге према реалним потребама и проценама, имајући у виду, пре свега своју економску моћ и интеграцију у глобалне системе одбране. То се посебно односи на земље у транзицији, процесу којим је обухваћена и државна заједница Србија и Црна Гора. Ниједна друштвена промена те врсте није ни лака, ни једноставна. Захвата све сегменте државе, од темеља до најудаљеније периферије. То су болни резови без анестезије!

Како би се прилагодила потребама, уклопила у евроатлантске интеграције, постала савремена и сврсисходна, Војска Србије и Црне Горе морала је да претрпи знатне промене. У Стратегији одбране постављена су темељна опредељења ка стварању бројчано мање, примерено наменама наоружане и опремљене војске, са врхунски обученим припадницима, чија ће професионалност и одговорност бити на првом

месту. Далеко од тога да се то може извести преко ноћи. За тако нешто потребна су огромна средства, а ми их немамо. Потребна је и подршка наших партнера, али она је засада недовољна. Неопходно је да много тога и сами учинимо, и ту смо добро почели.

Прва фаза реформи система одбране је завршена, предстоје још две. Угасили су се поједини гарнизони, јединице и установе. Све што је било изнад замишљеног опсега и бројног стања смањено је до за сада зацртаног нивоа. Тај процес ће се наставити. Наравно, у средишту свега је човек, припадник Министарства одбране и Војске Србије и Црне Горе, најчешће са деценијским стажом, нерешеним материјалним статусом, школован за специфичну врсту занимања, одан својој професији. Проблем на квадрат! Хиљаде таквих људи, у најпродуктивнијим годинама за рад, остало је, силом прилика, не само без својих радних места већ и без професије: официри, подофицири, цивилна лица наменски школована за потребе Војске...

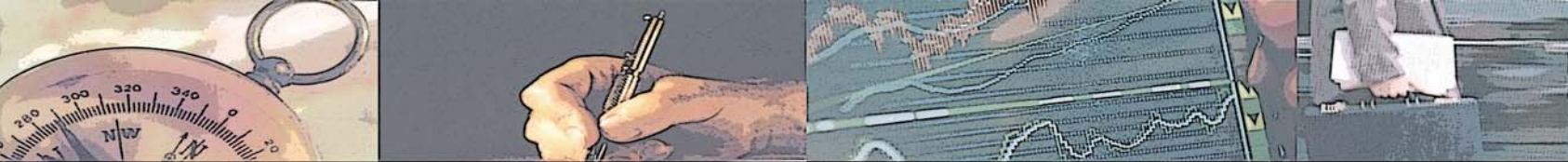
■ ПРЕЛОМНА ОДЛУКА

Задатак за Министарство одбране схваћен је веома озбиљно. При Управи за кадрове сектора за људске ресурсе формирана је Дирекција за преквалификацију и проучила слична искуства високоразвијених земаља и земаља у транзицији. Њени стручњаци су сагледали све програме и донели свој под називом Присма. У сарадњи са високошколским установама начињени су програми које похађају, за сада, официри током тромесечног школовања на факултетима организационих наука у Београду и Новом Саду, те на Машинском факултету у Нишу. Школовање је бесплатно, учила такође, обезбеђени су врхунски предавачи и средства влада Уједињеног Краљевства и Краљевине Холандије. Оно што се до јуче чинило немогућим постало је стварност. Полигоне, вежбалишта, строј, пилотске и бродске кабине замениле су учионице и кабинети. Уместо униформе – цивилно одело, разговори с командантом, командирима и војницима уступили су место консултацијама с професорима, пословним људима и будућим партнерима.

Промене улоге, навике, речник. Мала колебања, несналажења и резерва на почетку брзо нестају. Поверење у властите могућности нарастају, шире се нови хоризонти и до јуче неухватљив пословни свет постаје свакодневица. Далеко брже него што се мислило, лакше него што се слутило. Дојучерашњи официри постају менаџери, воде своја мала предузећа, постижу прве успехе и, зашто не рећи, увећавају капитал. Без магије и чаробног штапића, са добром теоријском основом стеченом на курсу, уз много образовања стеченог у Војсци и са особинама веома цењеним у послу.

Тако је Присма затворила круг, од припадника Војске који је остао без посла и професије, преко школовања (преквалификације), до пословног и успешног човека. Статистике прве генерације полазника курса дају за право да се надамо најбољем. Наиме, значајан број бивших официра већ има своје фирме, неку производњу или посао развија у домену услуга. Па нека буде по оним чуваним војничким командама: "Напред" и "За мном"! ■

Бранко КОПУНОВИЋ

Прилагођавање система одбране новим условима

ПУТ У НОВИ ЖИВОТ

Државна заједница Србија и Црна Гора определила се за целовиту реформу система одбране. Реформа је неминовност прилагођавања система одбране новим условима. Неодржив је онај који је димензиониран за безбедносне услове какви су били у прошлом веку. Зато је неопходно да се прилагоди савременим условима, сагласно опредељењима ка колективном систему безбедности, пре свега Партнерству за мир и евроатлантским интеграцијама. При томе, морају се уважавати и економске могућности државне заједнице. Као последица свега неминовно је смањење броја припадника Војске Србије и Црне Горе. Како ти људи не би остали без будућности понуђени су им квалитетни, бесплатни и перспективни програми преквалификације за уносна занимања. Али, то није све. Развијамо и програме подршке бржем запошљавању, кредитирањем и кроз бизнис инкубаторе.

Пише пуковник Слободан ТАДИЋ, начелник Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране Србије и Црне Горе и руководиоца Програма за збрињавање вишка војног кадра – Присма

Хвојена је Стратегија одбране, промовисана Бела књига, урађена Војна доктрина и у завршној фази је израда Стратегијског прегледа одбране. Тиме се обезбеђују стратегијске претпоставке за реформу система одбране, јер ће се овим документима јасно дефинисати сва битна питања реформе. Такође, завршавају се нацрти Закона о Војсци и Закона о одбрани, чиме се заокружује нормативни оквир реформе и стварају се претпоставке да се низом подзаконских аката детаљније уреди ова област.

Реформа система одбране подразумева промене у свим сегментима, јер се успоставља нов систем, у коме ће Војска и даље имати значајну улогу. Ипак, треба истаћи опредељење државне заједнице ка бројно мањој, савремено опремљеној, професионалној Војсци, способној да одговори постављеним задацима и мисијама.

■ ПОКРЕТАЧКА СНАГА

Свакако да су најзначајније промене у кадровској области, јер се ради о судбини више хиљада запослених у Министарству одбране и Војсци који ће се појавити у вишку. Ово питање је изузетно деликатно када се има у виду социјални статус запослених, оптерећеност низом других проблема, а посебно чињеницом да ће се у вишку појавити и они који ће губитком посла изгубити и професију. Јер, официре, подофицире и цивилна лица школована у војним школама за специфична војна занимања, тражи само Војска. Поставља се питање како та лица могу употребити своја знања и вештине у структурама ван Војске? Управо на ово питање покушавамо наћи адекватан одговор Програмом за збрињавање војних лица – Присма.

Програм за збрињавање вишка војног кадра – *Присма* (акроним: *Program for Resettlement In Serbia and Montenegro Army*) развијен је са намером да се пружи адекватна помоћ свима онима који ће током реформе морати да оду из Министарства одбране и Војске. При томе, тежишно се разматрају управо оне категорије лица које, поред губитка посла, губе и професију – официри и подофицири родова (пешадија, артиљерија, ОМЈ, авијација...), те цивилна лица школована у војним школама за специфична занимања (авио оружари, механичари за ракетно наоружање, артиљеријски механичари...). Они не могу наћи послове ван Војске у њиховој струци, а изузетно тешко могу наћи послове адекватне њиховом степену стручне спреме. Међутим, није нам намера да програм ограничимо само на ову категорију кадра, већ да пружимо помоћ свима онима који одлазе из Министарства и Војске, у мери расположивих средстава. Намера нам је да подршку проширимо и на војнике по уговору, ради њиховог збрињавања по истеку службе, јер се не сме занемарити чињеница да су у Војску уградили године живота са најбољим радним способностима.

Са великим степеном поузданости може се већ сада рећи да ће у процесу реформе без посла остати више хиљада људи, официра, подофицира, цивилних лица и војника по уговору, којима је неопходно пружити помоћ. Кроз једанаест програма који ће бити описани у овом прилогу, *Присма* пружа шансу онима који одлазе из Министарства и Војске да дођу до новог запослења у цивилним структурама.

Зашто развијамо овај програм?

Зато што је будућност важна. То је наш мото, наш слоган, наша покретачка снага! Важно је да се што већи број отпуштених лица збрине на правилан начин, важна је њихова будућност, као и будућност оних који остају у Војсци и оних који ће тек доћи у Војску. Желимо да развијемо систем који ће гарантовати адекватно збрињавање свих који одлазе из Војске, јер су у Војску уградили знатан део свог живота, године највећих родних способности. Јер, војни позив је по многим елементима специфичан, поставља изузетне психофизичке захтеве и не сме се дозволити да се једноставно одбацују као истрошени они који више не могу да одговоре постављеним критеријумима.

■ УВЕРЉИВОСТ И МОЋ ИДЕЈЕ

Истовремено, пружа се шанса свим тим људима да “пронађу себе” у занимањима ван Војске. Често се чује питање: “А шта бих ја то могао да радим ван Војске?”. То је, пре свега, ре-

ЦЕЊЕНЕ ОСОБИНЕ

У свету савременог пословања, високо су цењене особине које су, током школовања и службе, стекли управо наши официри. Зато с великом предношћу могу да прихвате изазове новог посла. Реч је, пре свега, о дисциплини, приступу послу, реду, одговорности, одлучности, поузданости, поштовању рокова, упорности, прилагодљивости, смислу за рад с људима, способности реаговања у сложеним условима, оспособљености за тимски рад, способност да мотивишу сараднике, искуство у руковођењу, безбедносна култура, чување службене тајне, процена ванредних ситуација, интуиција, непоколебљивост, оданост колективу...

То су само неке од особина које су не само пожељне него и дубоко уважаване код свих послодаваца.

Како функционисемо?

Развијен је низ институција које су стављене у функцију непосредне помоћи онима који одлазе: саветовањем, обуком, непосредном подршком, олакшицама... У њима су запослена лица која су прошла обуку у земљи и иностранству, а у потпуности су оспособљена за послове које обављају. Убеђени смо да смо успели да окупимо ентузијасте који су спремни да уложе своје знање и интелектуалне способности како би помогли свима који им се обрате за помоћ. Регионални центри за преквалификацију у Београду, Новом Саду, Нишу и Подгорици пружају помоћ свима који им се обрате за помоћ – официрима, подофицирима, цивилним лицима и војницима по уговору. Центри за обуку пружају услуге преквалификације у нивоу стручне спреме лица које се упућује, за занимања која су тражена на тржишту рада. Материјална средства су, за сада, лимитирана, тако да не можемо обучити све.

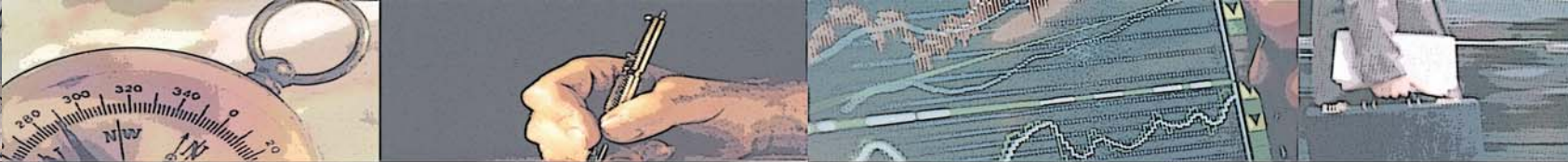
■ ПРЕПОЗНАТЉИВЕ ВРЕДНОСТИ

Посебно истичемо програме које сада развијамо. То су програми непосредне подршке запошљавању, уз бескаматно кредитирање започињања сопствене привредне делатности, кредитирање познатог послодавца, формирање пословних инкубатора и низ других садржаја са истом наменом.

Немамо намеру да развијамо програме по којима ћемо нудити посао онима који одлазе, већ развијамо програме за пружа-

зултат непознавања властитих способности и њихове употребљивости ван Војске. Такође, појављују се несигурност, сумња, а не тако ретко и омаловажавање сопствених способности, знања и вештина. Како је страх од непознатог природна појава, ми смо ту да га ублажимо, појачамо самопоуздање и да укажемо на могућности, вредности, шансе ...

Овакво понашање је природна последица чињенице да до сада припадници Војске нису озбиљније размишљали о запошљавању ван њене структуре, јер напосто за то нису имали потребе. Радиле су у систему у коме је било гарантовано радно место до пензионисања, а из Војске су пре пензије одлазили само они који су то желели, или по слову Закона. Будући да је тај систем надале неодржив, постављају се нови критеријуми, сагласно будућим задацима и мисијама Војске. Тако се сужавају могућности задржавања у служби свих официра и подофицира до пензионисања. Неминовна је селекција, а тиме и потреба да одлазе и они који нису испунили услове за пензију. Стога је неопходно развити систем подршке тим лицима како би могли што пре да се запосле у другим структурама.

РЕШЕЊЕ ЗА ВИШАК ВОЈНОГ КАДРА

Детаљ са вежбе: асистент Милош Јевтић и тема "Организација услужних делатности"

Коме пружамо услуге?

Програми су намењени свима онима који одлазе из Министарства одбране и Војске. Међутим, њихова доступност није идентична за све. Постављени су критеријуми где је дефинисано којим категоријама су поједини програми доступни. Сигурно да је тежиште на школованим у војним школама за занимања која немају адекватну примену ван Војске, али има и оних који су доступни и осталима. При томе, уважавају се социјални статус тих лица, време проведено на служби у Министарству и Војсци, степен службених оцена и низ других елемената којима се обезбеђује рангирање корисника услуга.

жање непосредне подршке у активном тражењу посла. Ми нудимо саветовање, обуку, информације а наше дојучерашње колеге бирају и опредељују се да ли ће кренути са самосталном привредном делатношћу, удруживањем са другим лицима или ће потражити посао код другог послодавца.

Настојимо да код људи препознамо оне вредности које може максимално да искористи на другим пословима, код других послодавца. Упућујемо их како да траже посао, како да припреме документа, на који начин да разговарају са послодавцем. Многи о томе уопште нису размишљали, до сада нису ни имали потребе да о томе размишљају. Али, сада ће им то и те како требати и од тога ће у великој мери зависити хоће ли пре или касније доћи до новог посла.

Често чујемо од послодавца да има много незапослених, али да нема онаких какви су баш њима потребни. Посебно то истичу власници малих предузећа. Они не могу да запосле специјалисте за сваку област, већ им требају радници који поседују више способности из различитих области, они који могу "покрити" више послова. Ту видимо нашу шансу, шансу да максимално искористимо знања и вештине до којих смо дошли током школовања у војним школама и током службе у Војсци. Уосталом, то није ништа ново, доказано је у небројеним случајевима у западноевропским земљама и земљама у транзицији.

Такође, треба нагласити да програмом покушавамо да променимо начин размишљања о раду и радном односу. Наиме, неопходно је променити садашњи став "тражим посао да бих решио своје социјалне проблеме" у став примерен новим односима са послодавцем "уочио сам проблем – нудим решење", уз презентацију знања и способности којима ће се послодавац уверити у реалност понуде. Резултат је – заснован радни однос, па и решавање социјалних проблема незапосленог. Мало је оних који се могу похвалити да послодавци траже баш њих, чешће је неопходно да незапослени траже послодавца, не чекајући конкурсе или огласе. Јер, најбољи послови се не оглашавају.

Жеља нам је да пружимо адекватну помоћ свима који одлазе из Министарства одбране и Војске, али смо лимитирани расположивим средствима. Пружамо максималну помоћ у расположивим оквирима, али је неопходно да активно учествују и они који ма помажемо.

Ми пружамо помоћ, али и постављамо питања: колико сте ви спремни да сами себи помогнете? Да ли очекујете да вам се обезбеди ново радно место док пасивно чекате или желите да у томе учествујете? Брзина запошљавања, квалитет посла и висина плате и ваше задовољство послом битно ће зависити од спремности да учествујете у комплетном процесу. Да ли чекате конкурс, оглас или пишете и посећујете потенцијалне послодавце нудећи им да вашим запошљавањем реше своје проблеме?

Какав посао и на који начин тражите? Очекујете ли да вас неко запосли само због познанства или пријатељства или због ваших знања и способности? Ставите се у улогу послодавца, кога бисте запослили: рођака или пријатеља за кога знате да неће радити или ћете тражити способног стручњака који ће обезбедити просперитет вашег предузећа? Где је ваша шанса?

Присма ће вам помоћи онолико колико сте ви спремни да сами помогнете себи. Програм ће вам помоћи да знатно брже и лакше дођете до жељеног циља – започињања сопствене привредне делатности или запослења код другог послодавца. Успети можемо само заједно, што је до сада већ у више наврата доказано.

Без обзира на то у којој сте старосној доби, колико стажа имате, предлагемо да овај прилог прочитате и сачувате. Јер, можда ће његов садржај већ сутра и за вас бити интересантан.

Ако вам треба више информација, обратите се координатору Програма за збрињавање вишка војног кадра – Присма у вашој јединици, установи или најближем регионалном центру за преквалификацију, телефоном или лично. Њихов је задатак да вам помогну, они су ту због вас. ■

Преквалификација војних лица

ОФИЦИР МЕНАџЕР

Ради реализације, координације и даљег развоја програма ПРИСМА, формирана је Дирекција за преквалификацију у оквиру Сектора за људске ресурсе Министарства одбране Србије и Црне Горе. На њеном челу је пуковник Милан Мићановић. Поред управне структуре, у оквиру Дирекције раде четири регионална центра у Београду, Новом Саду, Нишу и Подгорици. Задатак центара је да пружи неопходну помоћ професионалним припадницима Министарства одбране и Војске Србије и Црне Горе у преласку с војног начина живота и рада. Први резултати дају за право ауторима програма да су у правом тренутку пронашли најсврхисходније решење.

Крајем седамдесетих, биоскопске дворане и цепове продуцентата пунио је култни филм "Официр и џентлмен". У насловној улози прославио се Ричард Гир, коме ће улога пилота будућег пилота донети светску славу и наговештај блиставе каријере. Потоци женских суза лили су на све стране, а даме су уздисале за момком у униформи, јунаком филма који је на неки начин постао персонификација официра данас најмоћније војне силе. Омиљени лик који је у себи сјединио две велике љубави, према униформи (отаџбини) и девојци, будућој супрузи. Неустрашиви официр и беспрекорни џентлмен. Две тако инспиративне особине у младом човеку.

ГОТОВИ ПРОГРАМИ

Питање без кога се не може размишљати јесу финансије. Сасвим је извесно да су средства обезбеђена за следеће програме:

- Програм обуке у центрима,
- Програм мотивационих курсева у регионалним центрима,
- Програм за информисање о малим предузећима,
- Програм медијске подршке,
- Програм саветовања и подршка у тражењу посла,
- Програм редовних отпремнина.

Елем, беше то у прошлом веку, али пожељне одлике људи који носе војничку униформу остале су (за)увек исте. Руку на срце, те особине красе и наше официре који су у протеклих петнаестак године прошли кроз многа искушења, а остали "Верни отаџбини и позиву", како гласи наслов књиге познатог војног публицисте Ивана Матовића. Тај и такав официр, саткан од војних врлина, постојаног морала, стручан у својој области, вазда спреман на жртву и свакојака одрицања, суочен с временом чије су законитости неретко сурове, остаје једног тренутка "у вишку" или, најпростије, губи посао, а самим тим професију. Како и због чега – добро је познато.

■ ТРЕНИНГ ТРЕНЕРА

Није било ни нормално ни морално оставити хиљаде официра тек тако, да се сналазе у непознатим водама, често мутним и сумњивим, у најмању руку. Улица, беспосленост и немаштина сигуран су пут у незнање. Зато су људи из Министарства одбране, у оквиру Сектора за људске ресурсе формирали Дирекцију за преквалификацију. Отпочео је тежак задатак збрињавања вишка војног кадра. О томе говори челни човек Дирекције пуковник Милан Мићановић:

– Нисмо имали ни много времена, ни властитог искуства. Прву сарадњу остварили смо 2003. године са Министарством одбране Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске. Они имају осам деценија искуства у решавању тих проблема. Организована је обука запослених у Регионалним центрима за преквалификацију коју је извела организација *Партнерство за транзицију у каријери* ("тренинг наших тренера"). Један број припадника Дирекције за преквалификацију обишао је британске центре за преквалификацију и пословну школу у Манчестеру, која се бави преквалификацијом британских официра. Потом су у МО СЦГ формиран Регионални центри за преквалификацију и центри за обуку – каже пуковник Мићановић.

Програм *Присма* јесте рађен на темељу туђих искустава и на сазнањима како се то ради у свету, али потпуно је ауторски, прилагођен нашим условима и проблемима. Коришћени су позитивни резултати земаља у транзицији: Украјине, Мађарске, Румуније, Бугарске, Албаније, Словеније, Босне и Херцеговине, Хрватске...

Замишљено је да *Присма* пружи 11 програма помоћи. За сада их је шест у реализацији. Центри су формирану у Београду, Новом Саду, Нишу а ускоро и у Подгорици. Настава се одвија на Факултету организационих наука у Београду и на Машинском факултету у Нишу. Какви су услови током школовања?

– За обуку у центрима, смештај, исхрану и плату, средства обезбеђује Министарство одбране, док се реализација програма плаћа донаторским средствима. Иначе, преквалификација прве групе официра почела је 6. септембра 2004. године на Факултету организационих наука у Београду. До сада је 258 официра оспособљено за послове менаџера. Донатори из Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске планирали су да у наредних пет година финансирају школовање 300 официра годишње. Тај факултет је изабран на јавном тендеру, јер је оцењено да нуди најквалитетнији програм преквалификације. Избор је пао управо на ту угледну високошколску установу у конкуренцији девет факултета и виших школа из Београда. Машински факултет у Нишу је одбран по истом принципу, услови школовања су једнаки, а финансирање је обезбедила Краљевина Холандија – појашњава пуковник Мићановић.

Каква су досадашња искуства?

– Рекли бисмо, очекивано добра. У Београду је у току школовање четврте групе официра. Од 258 полазника, колико их је завршило програм, њих 119 је већ у некој врсти посла, било да су развиле властите фирме, производњу, врше услуге или успешно раде код послодавца. Профиле специјалности на школовању дефинише Министарство

ФИНАНСИРАЊЕ

Кочница у размишљању и током преквалификације најчешће је мањак средстава да би се кренуло у посао. Како обезбедити средства за добре пројекте учи се током школовања, али бивши официри, сасвим природно, погледом траже своју "матичну кућу".

– Били бисмо најсрећнији када бисмо свима помогли онолико колико је потребно. Тражимо начин и то да остваримо, али није лако. Покушавамо на све начине да обезбедимо средства за подстицај запошљавања, односно самофинансирање наших дојучерашњих колега.

Пуковник Милан Мићановић

ВИШАК

Изгледа како ће стара војничка крилатица да "од вишка глава не боли" бити преиначена у своју супротност. Од бројева који следе боли глава, још како. Основни разлози резова у Војсци СЦГ јесу финансије. Имајући у виду средства која су на почетку године у буџету Србије намењена за плате њених припадника, у вишку се нашло 1.300 официра и подофицира, те 6.300 цивилних лица, док је на основу захтева Владе Црне Горе, Врховни савет одбране раније донео одлуку да укупан број професионалних припадника Војске на територији те републике буде 3.470. Решавање кадровског проблема условљено је иностраним зајмовима. Тако је, на пример, Међународни монетарни фонд, пре склапања одређених кредитних аранжмана са нашом земљом, водио рачуна и о саставу Војске, те закључио како имамо озбиљне вишкове кадра, док Европска унија прописује да буџетска издвајања за Војску не смеју прећи 2,1 одсто бруто националног дохотка.

одбране Србије и Црне Горе, уз консултацију са Центром за обуку, Тржиштем рада и Унијом послодавца. До сада су се полазници опредељивали за једну од следећих специјалности: менаџмент продаје, менаџмент услуга и оснивање и вођење малих предузећа. Настава се завршава одбраном тимских пројеката и берзом кадрова, на којој се преквалификовани официри представљају потенцијалним послодавцима – истиче наш саговорник.

■ ПРЕДВИДИВА КАРИЈЕРА

Може се рећи да је избор будућег занимања прилагођен образовању, навикама, менталним особинама официра, уз поштовање тржишних прилика, привредних токова, потреба становништва и свега што успоставља корелацију робе и купца. Дакле, нису насумице одбране професије које су *in*, већ позиви у којима ће се бивши официри најбрже прилагодити и најуспешније радити.

Још нешто, програми на факултетима намењени су људима са високом школском спремом стеченом у Војсци, па је одатле често апострафирање официра. Шта је са осталим, немалим бројем припадника Министарства одбране и Војске Србије и Црне Горе који су такође остали без посла?

– Уз напомену да је преквалификација превасходно намењена официрима родова ипак, морамо да будемо праведни према свима. Али исто тако принуђени смо да идемо корак по корак. Пресудну улогу имају финансијска средства. Чинимо огромне напоре да оснујемо један центар у коме би се школовали подофицири и цивилна лица са специфичним занимањима применљивим само у Војсци. На томе се увелико роди и у догледно време биће формиран такав центар, а за његово финансирање изразиле су спремност

владе нордијских земаља. То се односи и на скори почетак пилот-програма за преквалификацију у Подгорици – закључује пуковник Мићановић. ■

Б. КОПУНОВИЋ

Поглед изблиза

ИЗ ИНКУ- БАТОРА У ПОСЛОВНИ СВЕТ

На Факултету организационих наука у Београду школује се четврта генерација бивших официра будућих менаџера. Како су се прилагодили на нови начин живота и организацију наставе, где виде себе после школовања, шта их храбри, а шта спутава, колико стичу реалних знања, нека су од питања чије смо одговоре потражили на лицу места.

 Program PRISMA
Centar za obuku Beograd
Fakultet organizacionih nauka Univerziteta u Beogradu

Доцент Рада Јаничић предаје тему "Планирање продаје"

Здање Факултета организационих наука у Београду већ на први поглед улива поверење. Зграда каква доликује високом академском профилу: и споља и када се крочи под њено окриље. Савремени кабинети, учионице, вежбаонице, добро опремљени, лепо уређени. Чак и "споредне" просторије, које на свој начин показују стандард једне установе.

Тај факултет, сада већ мирне савести можемо рећи, у потпуности је оправдао очекивања што се тиче Програма за збрињавање вишка војног кадра – Присма. За неке би то била "немогућа мисија" да дојучершњег официра преобразе у пословног човека од знања, самопоуздања, угледа и поверења. Да му измени понашање, ставове, речник. Заиста тако.

Директор Центра за обуку чији рад финансира донација Уједињеног краљевства В. Британије и Северне Ирске је професор др Драгана Бечејски-Вујаклија, угледни стручњак са огромним искуством, сјајан педагог, увек расположена да своје богато знање пренесе на оне који је пажљиво слушају. Њене речи су свима разумљиве и једноставне, она се не служи тешким фразама нити превише држи до пуке форме. Рад, ред и дисциплина јесу основа схватања процеса образовања, али веома је комуникативна и увек спремна да помогне. Савремени професор у сваком погледу. Отуда су и њена запажања о бившим официрима у најмању руку занимљива.

– Када дођу на Факултет и укључе се у Програм, суздржани су, помало збуњени. Све је то разумљиво, нашли су се у посве различитом окружењу. Током првог месеца, колико траје базни курс, још су крути, формални, понашају се као у војсци. Потом следи тест знања, и то је за њих велика психолошка прекретница. И виртуално скидају униформу. Тек тада имају осећај свог будућег занимања. Понашају се и размишљају као менаџери – истиче професор Бечејски-Вујаклија.

■ ПУТ ДО ПРОЈЕКТА

Након базног курса, бивши официр постаје менаџер. То није продавац, како многи погрешно мисле, већ пословни човек који организује, систематизује, предлаже начине, едукује, усмерава пласман робе у својој или туђим фирмама. Средњи курс је, заправо, базна обука за усмеравања: менаџер продаје, менаџер услуга или менаџер за оснивање и вођење малих предузећа. Завршна фаза школовања припада израдама пројеката. Посећују се успешне фирме, доводе директори, власници компанија, људи који нешто значе у пословном свету. Њихова реч и искуства су драгоцене.

– На крају школовања је евалуација, оцењивање, вредновање. Ради се у групама од четири до пет полазника. Износе се мишљења, шта им се допало, шта није прихватљиво, бране се ставови, воде се живе и веома занимљиве расправе. Постају веома критични. Умеју да запазе готово сваки детаљ, да препознају добар пословни потез и наговесте промашај. Развију интуицију, смисао за ваљану процену. Били смо, на пример, у посети Новосадском сајму. Током повратка разговарали смо о свему. Њихова запажања, од изгледа штандова до њихове садржи-

РЕШЕЊЕ ЗА ВИШАК ВОЈНОГ КАДРА

не, готово су се поклапала с мојим мишљењем. Била сам више него задовољна – не крије наша саговорница.

■ ПРОДУЖЕНА ПОДРШКА

Поменули смо кабинете, амфитеатре. Треба ли рећи да је пред сваким полазником рачунар, да предавачи користе најсавременија наставна средства. Јасан је преглед онога о чему се говори, до детаља.

Некоме би цела прича могла да зазвучи непотпуно и спаднуваво, поготово ако се има у виду свеколика оскудица у којој живимо. Најпростије питање свело би се на суштину: како обезбедити новац? Лепо је имати диплому, ентузијазам, сијасет идеја, али... На то питање, једно од решења предлаже професор др Винка Филиповић, менаџер за пословне студије:

– Постоје, најпре, берзе кадрова, где се наши кандидати упознају с будућим послодавцима, и ако су довољно убедљиви са својим пројектом – ето прилике. Затим, властита улагања, удруживањем с колегама, повезивањем с партнерима, покретањем породичне производње... Свакако су најзанимљивији такозвани "бизнис инкубатори". То је идеја о пружању помоћи фирмама у оснивању. Власник обезбеђује пословни простор, опрему и почетну логистику у времену од две до три године. Дакле, имамо школоване људе, идеје, готове пројекте... Њихова понуда није без одјека, напротив! Јављају се заинтересовани људи, затим спонзори, донатори. "Инкубатор" ствара средства довољна да се појединци осамостаљују у свом послу и, наравно, одлазе својим путем. Добит "инкубатора" је та што ће имати део акција будуће фирме. Постоје сјајни резултати које су постигли "инкубатори" земаља у транзицији, поготово балтичких република – каже госпођа Филиповић.

И после школовања, бивши официри, садашњи менаџери долазе на Факултет. Присма је за њих увек отворена. Потраже савет, треба им консултација, у недоумици су... То је такозвана продужена подршка на коју могу поуздано да рачунају. Иако је прошло мало времена, многа корисна искуства су стечена. Наравно, увек треба следити најуспешније.

Професор др Драгана Бећејски-Вуџаклија

Професор др Винка Филиповић

ОСНОВНИ ПРОГРАМИ -реализација није започета-

- Програм запошљавања у другим државним органима
- Програм кредитирања самосталне привредне делатности – samozapošljavanje
- Програм кредитирања познатог послодавца
- Програм запошљавања код добављача и пословних партнера МО
- Програм уступања војних објеката за самосталну привредну делатност

АДРЕСЕ И ТЕЛЕФОНИ ЦЕНТРА ЗА ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈУ

Дирекција за преквалификацију ул. Кнеза Милоша 33, 11000 Београд	011/3203-252
Регионални центар за преквалификацију - Београд ул. Браће Југовића 19, 11000 Београд	011/3000-169
Регионални центар за преквалификацију - Нови Сад ул. Футошка бр. 26, 21000 Нови Сад	021/528-440
Регионални центар за преквалификацију – Ниш Клуб Војске, 18000 Ниш	018/522-892
Регионални центар за преквалификацију - Подгорица, ул. V Пролетерске бр. 4, 81000 Подгорица	081/244-770
Центар за обуку при Факултету организационих наука Универзитета у Београду ул. Јове Илића 154, 11000 Београд	011/39-50-891
Центар за обуку при Машинском факултету Универзитета у Нишу ул. Александра Медведова 14, 18000 Ниш	018/500-661; 500-662

Божидар Мијатовић је био потпуковник пешадије, а његов пројекат мале фабрике алуминијумске столарије није остварио мртво слово на папиру. Данас увелико ради. Његов колега Љубомир Алексић је храбро кренуо у посао производње еколошких трака. Понудио је свој пројекат преко Интернета и нашао партнера у Италији, који је одмах изразио спремност да га финансира. Данас је "Екотрака" из Земуна успешна фирма.

Пред нама су пројекти, својервни дипломски радови, а професор др Винка Филиповић прелистава неке од најзанимљивијих:

– Ето, припрема фирме за сертификацију квалитета. Одлична идеја. Сви знамо како се, након успешног старта, произвођачи "искваре" и треба их контролисати. Сетимо се само кафа, сокова, осталих прехранбених артикала... Други колега има пројекат дома за збрињавање старих особа с посебним потребама. Треба наћи зграду, адаптирати простор... И ово је такође занимљиво: узгајање ретких и скувих паса расе "бишон". Све је прецизирао, број легла, услове, исхрану, улагања, добит... Још једна сјајна идеја. Оснивање туристичке агенције "Трагом наше историје". Треба изаћи на тржиште, дати понуду.

То су идеје оних који су се отиснули у пословни свет. Сада је при крају школовања четврта генерација бивших официра. Капетан прве класе Радивоје Костић је три деценије био припадник рода пешадије. Каже да се сасвим добро осећа и његов тек урађени пословни план је наговештај будућег позива. Себе види на челу тапетарско-декоратерске фирме. Пуковник у пензији Рајко Милић, енергичан и ведар човек, пун је лепих речи за популарну Присму (Програм за збрињавање вишка војног кадра), Научио је много за кратко

време, проширио хоризонте знања и смело креће ка јави својих идеја. Већ има пословне контакте, а за његове услуге су заинтересоване познате фирме "Лукоил" и "Делта". Оптимизам не скривају ни Зоран Николић, Марјан Матошевић, Драгиша Пешкић и Миодраг Милошевић, који су управо савладали модул управљања продајом... ■

Б. КОПУНОВИЋ

Центар за обуку на Машинском факултету у Нишу

КОНКРЕТНА ПОНУДА ПРИВРЕДИ

У Центру је успостављена организација рада која углавном задовољава потребе официра и као крајњи циљ пружа кандидатима специфична знања и вештине, припрема их за рад у конкретном радном окружењу и обезбеђује им наставак каријере у рангу високообразованог кадра

Менаџер Центра за обуку у Нишу проф. др Мирослав Трајановић

Недавно је у Центру за обуку Ниш започела преквалификација групе од сто официра Војске Србије и Црне Горе за цивилна занимања како би што успешније наставили професионалну каријеру у цивилном сектору. Обука се изводи на Машинском факултету у Нишу, коме су, у конкуренцији шест нишких факултета, одговорни посао организовања преквалификације поверили Министарство одбране Србије и Црне Горе и Министарства иностраних послова Краљевине Холандије, које и финансира овај пројекат. Стручњаци са Машинског факултета су озбиљно прионули на посао и веома брзо обезбедили људске, материјалне и просторне ресурсе потребне

за успешно организовање курса, те сачинили програме преквалификације који ће олакшати запошљавање официра и њихов прелазак из војне у цивилну службу. Они су при том успоставили сарадњу и са другим организацијама које су укључене у процес реорганизације Војске Србије и Црне Горе, као што су Национална служба за запошљавање, Министарство рада, запошљавања и социјалне политике, Центар за обуку Београд, Унија послодаваца, привредне коморе и представници медија и невладиних организација.

У самом Центру успостављена је организација рада која углавном задовољава потребе официра, а као крајњи циљ пружа кандидатима специфична знања и вештине, припрема их за рад у конкретном радном окружењу и обезбеђује им наставак каријере у рангу високообразованог кадра.

Центар за обуку Ниш
Програм ПРИСМА
Машински факултет Ниш

■ АДАПТИБИЛНИ ПРОГРАМ ОБУКЕ

– Нисмо желели да измишљамо топлу воду – каже менаџер Центра за обуку Ниш др Мирослав Трајановић – већ смо питали привреду, не да ли вам треба официр, него шта вама треба, и такав профил ћемо школовати. Током разговора са привредницима сазнали смо шта тренутно недостаје на тржишту радне снаге.

Тако је у једном активном процесу настао програм у Центру Ниш, који поред саме обуке садржи и низ других делатности, као што су саветовања, менторство, промоције, повезивање са пословним светом и помоћ у стварању организације обучених официра. Програм обуке траје 65 радних дана, а прве три радне недеље намењене су за основни ниво обучавања из области информационих технологија, наредних девет за обуку из изабраних специјалности, док је пет дана предвиђено за стручне екскурзије и одбрану стручног пројекта. Програм обуке обухвата и наставу из области правно-економског пословања и курс енглеског језика. У првом циклусу обуке по групама се изучавају програми специјалности индустријског менаџмента (организација рада и пословања; планирање и управљање производњом, набавком, залихама, материјално-робним токовима; управљање пројектима, квалитетом и одржавањем), рачунарски подржаног пројектовања производа (коришћење савремених рачунарских програма за пројектовање и информатичку обраду техничко-технолошке документације), енергетске ефикасности (контрола коришћења енергије и управљање енергетским ресурсима ради повећања њиховог искоришћења), управљања аспектима животне средине (подстицање, оспособљавање и овладавање вештинама и техникама менаџмента животне средине) и информационих система (пројектовање и одржавање апликација, база података и рачунарских мрежа; пројектовање, имплементација и одржавање информационих система; Интернет сервис). Важно је знати да се на Машинском факултету у Нишу проводе иновативни и адаптивни програми, који су креирани у зависности од жеља тржишта и афинитета полазника. Они се први пут појављују у нашој земљи и представљају велики изазов за све учеснике у процесу наставе.

Програми у нишком Центру за обуку брзо се прилагођавају према жељама полазника преквалификације, о чему сведочи и један скорашњи пример. Наиме, 12 официра је изјавило

РЕШЕЊЕ ЗА ВИШАК ВОЈНОГ КАДРА

да би у будућности желело да се бави организацијом производње хране или другим пољопривредним делатностима, попут израде рибњака, паковања јагодичастиг воћа... Менаџмент центра је реаговао истог тренутка и довео врхунског стручњака са Пољопривредног факултета у Београду – др Владимира Пешића, који је одржао предавање о “Пољопривреди – изазовима, могућностима и проблемима”. Предавање је побудило велико занимање међу полазницима Центра, тако да се већ размишља о сталном ангажовању професора Пешића, који би почетницима дао још шира знања из области пољопривреде. У следећем циклусу, сигурно, биће и нових измена будући да је примећено да полазници нису заинтересовани, на пример, за загађивање гасовима, док велико занимање показују за уништавање медицинског отпада. Суштина свих измена је у прилагодљивости програма и једном интерактивном односу између организатора и полазника курса. Полазници свакодневно попуњавају анкету у којој оцењују актуелност, квалитет и степен разумевања предавања и показних вежбања. Често се ту нађу и духовити коментари, попут: “Нисмо тражили кишу него свеж ваздух. Хвала”; “Шести и седми час су напорни, у питању је напрезање материјала”; или “Никола је фин дечко, је л’ може ма-ло Весна да држи вежбе”.

■ ПРОЈЕКТИ ЗА ПОСЛОДАВЦЕ

Људи на Машинском факултету у Нишу имају искуство са више од сто почетних и напредних курсева. Предавачи су посебно припремани за рад са официрима и имају развијену мрежу познанстава са руководећим људима из индустрије, што уз савремено опремљен простор за обуку (пет рачунарских учионица са више од 100 савремених рачунара, савремене програмске пакете, стални приступ Интернету и потребну лабораторијску опрему) ствара оптималне услове за рад. У тиму предавача нишког Центра за обуку налазе се 53 професора са четири факултета и може се мирне душе рећи да је репрезентативан, јер се у њему налазе и таква имена као што су врхунски стручњак из области заштите на раду др Драган Цветковић, некадашњи министар науке др Драган Домазет, директор Регионалног центра за енергетску ефикасност Младен Стојиљковић и други. По речима менаџера центра Мирослава Тројановића, од старта је било јасно да предавања *екс катедра* неће дати коначан резултат, због чега се и само че-

Полазник курса за преквалификацију официра потпуковник Славољуб Стојадиновић

КАКО ДО ПОСЛА

Процене говоре да ће добар број официра успети да се запосли после завршетка преквалификације на Машинском факултету у Нишу, и поред чињенице да се тим људима не мења само радно место већ и професија.

“Такви људи су потребни нашој земљи у овом тренутку”, каже менаџер нишког Центра Мирослав Трајановић. Са тим се слаже и један од полазника потпуковник Славољуб Стојадиновић, који је школовање схватио као могућност да вештине и способности из војне организације примени на неки нови начин. “У мом летачком позиву”, говори Славољуб, “био је важан распоред пажње, а сада сазнајем да је распоред пажње важан и у индустријском менаџменту, који је иначе сличан неким војним организационим нормама”. После завршетка курса преквалификације, потпуковник Стојадиновић планира да крене у пројекат оснивања спортског клуба, у коме ће се људи рекреативно и професионално бавити мини голфом.

Зоран Чапак жели да у Београду отвори фирму за израду мултимедијалних презентација, због чега у оквиру свог рада овлада технологијама за израду дигиталних мултимедијалних презентација. У исто време група полазника, под менторским вођством др Драгана Домазета, обишла је фабрику кекса у Нишу, снимила њен рад и добила задатак да предложи измене и корекције како би фабрика успешније пословала. Специјалистички пројекат се, иначе, по правилу изводи под менторством стручњака из Центра за обуку или организација које утврђују задатак. Наиме, Центар већ има на десетине фирми – потенцијалних партнера, а међу њима су и предузећа попут “Хебе”, “Пакома”, “Дрвопромета”, “Калцинија”, “Графике – Галеб”, ЈКП “Медијане”, и других. Партнерска предузећа су тражила израду стручних пројеката који ће идентификовати проблеме и слабости, понудити могућа решења, приказати величину уштеде и добити и унапредити пословне активности у целини. Нека од њих су се већ изјаснила да ће после завршетка преквалификације запослити неке од полазника, попут предузећа “Дрвопромет”, које жели да запосли организатора производње паркета и човека који ће организовати продају у Војводини. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Лик успешног менаџера: Золтан Дани

ЧОВЕК ЗВАНИ УСПЕХ

Скореновац, месташце поред Ковина. Мирис и боје јесени. Све је равно и право, најчешћа слика благородног Баната. Чак се и Дунав примирио у свом захукталом току. Људи окренути благородним пољима и занату, мирни, ведри, честити домаћини. Њихов добри комшија је наш стари познаник: Золтан Дани, пуковник у пензији, чувени ракеташ и медијски најпознатији ратни командант, који је, како ће се дуго причати у народу, оборно летеће чудо "невидљиви" бомбардер F-117A.

Нећемо више о рату и времену прошлом, било – не поновило се. Хајде да видимо од чега се живи. А ради се лепо и живи пристојно, биће још боље, уверава нас наш домаћин. У првој генерацији школовања бивших официра на београдском Факултету организационих наука стекао је звање менаџера продаје. Уз природни дар, огромну радну енергију, неуништиви оптимизам и подршку породице кренуо је у свој посао. За почетак је адаптирао део куће у малу радионицу за производњу кора, пецива, колача и торти. Купио је ваљак за сушење кора, а мешалицу за тесто сам је направио и уштедео неколико хиљада евра. Дobar глас далеко се чује, а брзо се прочуло по јужном Банату да су Данијево коре без премца! Пору-

бине се унапред заказују, квалитет и време испоруке су светиња. Потражња за његовим производима увелико надмашује капацитете.

Он је менаџер, али не устручава се да засуче рукаве, па с радницима меси тесто, мери, суши, пакује, довози, одвози... Радно време не постоји. Али Дани не би био то што јесте када не би размишљао "сто на сат". Сеоски туризам је једна од његових мета. Ове године је остварио више од 800 ноћења. Гости су били одушевљени, поготово странци. И планира даље, подизање кампа на свом имању, доградњу куће за смештај гостију. И занимљиве програме за намернике: приказ сеоске производње слаткиша, пецарошке акције (Дунав је на пушкомет), обилазак атрактивних локација по Банату... Као велики поклоник бицилизма, осмислио је циклотуризам за љубитеље двоточкаша који би уживали у гостопримству домаћина, ђаконијама са трпезе, изазовној природи и, наравно, војњи питомом равницом.

Сви који га добро познају тврде да је привилегија бити његов пријатељ, уживање је ако вас угости, лепо је дружити се с њим. Такав је и у послу, до краја поштен, пун идеја и акције. О Золтану, легендарном команданту и пословном човеку се доста зна, али откривамо пикантерију из његовог породичног живота. Његов отац Ђерђ је својевремено био један од најцењенијих модних креатора у Шведској, имао је... шта није? Средњовековни замак препун гламура, на пример. Наравно, звао је сина да наследи посао и живот из снова, али Золтан се захвалио рођеном оцу и наставио официрску каријеру. Часно до пензије, а тек онда постао је пословни човек. ■

Б. К.

Ненад Бојовић, власник предузећа "Хипертек"

ОД ПИЛОТА ДО БИЗНИСМЕНА

Свеју војну каријеру мајор Ненад Бојовић завршио је као пилот у 119. хеликоптерском пуку, на дужности помоћника команданта ескадриле. Септембра 2004. године укључио се у пројекат Присма и у оквиру њега завршио преквалификацију на Факултету организационих наука у Београду.

– Тражио сам нов изазов у области која неће бити слична са оним што сам до тада радио – каже Бојовић – Присма се појавила као могућност да стекнем нова знања и одлучио сам да приграбим шансу.

Школовање је трајало четири месеци, а Бојовићу је у памћењу посебно остао другачији начин презентације градива у односу на војно школство. Он је урадио специјалистички рад на тему "Системи хлађења и соларне енергије", при чему се трудио да примени новостечена знања и да пројекат буде у функцији остваривања тих замисли у пракси.

– Елементи рада у Војсци попут организације рада, дисциплине, контроле и многих других компатибилни су са правилима

која владају у бизнису – тврди Ненад.

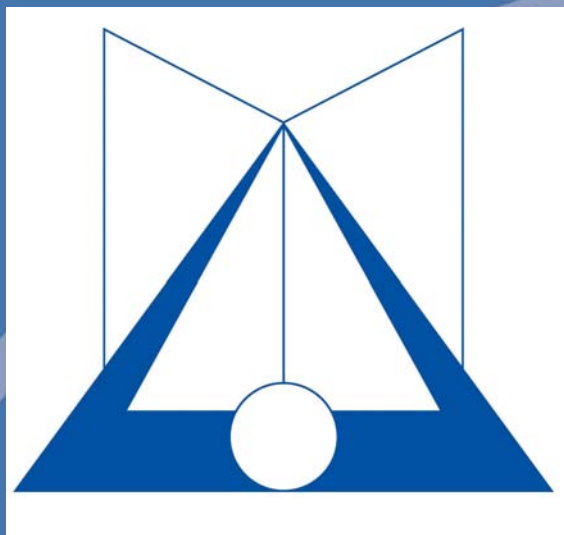
Убрзо после завршене преквалификације Ненад Бојовић оснива фирму "Хипертек" која се бави малопродајом расхладних уређаја и беле технике. За кратко време предузеће је разгранало посао и данас у фирми ради 15 људи који остварују годишњи промет од преко милион евра. Просек плата у Бојовићевом предузећу је 18.000 динара. За сада фирма ради у Нишу, али планови за проширење на градове у окружењу већ постоје.

Бојовић све више размишља и о електронској трговини а прва сазнања о том начину пословања стекао је на курсу Присме због чега искрено признаје:

– Ни сам нисам био свестан док сам слушао предавања на ФОН-у да ће ми то убрзо требати на новом послу. Зато сам захвалан професорима и организаторима што су ми омогућили да то научим јер самостално би ишло много теже. На тај начин су ме поштедели сувишних грешака и учења на сопственим грешкама. Топло препоручујем мојим колегама официрима, који одлуче да се баве сопственим бизнисом или другим запослењима, да пажљиво саслушају све што им професори презентују. Сигуран сам да ће им се сав труд и напор вратити. Мислим да и мој пример то

потврђује. Често смо слушали како се говори да је Америка земља која даје шансу свакоме, а мени се чини да долази време када ће и наша Србија постати земља са шансом за сваког способног човека. ■

З. М.

**ДИРЕКЦИЈА
ЗА ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈУ
011/3203-252**

ул. Кнеза Милоша 33, 11000 Београд

**РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА
ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈУ - БЕОГРАД
011/3000-169**

ул. Мајке Југовића 19, 11000 Београд

**РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА
ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈУ - НОВИ САД
021/528-440**

ул. Футошка бр. 26, 21000 Нови Сад

**РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА
ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈУ - НИШ
018/522-892**

Клуб Војске, 18000 Ниш

**РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА
ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈУ - ПОДГОРИЦА
081/244-770**

ул. V Пролетерске бр.4, 81000 Подгорица

ЗАТО ШТО ЈЕ БУДУЋНОСТ ВАЖНА

Program PRISMA
Centar za obuku Beograd
Fakultet organizacionih nauka Univerziteta u Beogradu

**ЦЕНТАР ЗА ОБУКУ ПРИ ФАКУЛТЕТУ ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

ТЕЛ. 011/ 39-50-891

ул. Јове Илића 154, 11000 Београд

**ЦЕНТАР ЗА ОБУКУ ПРИ
МАШИНСКОМ ФАКУЛТЕТУ
УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ**

ТЕЛ. 018/500-661; 500-662

ул. Александра Медведова 14
18000 Ниш

**Конкурс за преквалификацију
СТАЛНО ЈЕ ОБЈАВЉЕН**